

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

ІНІІ інститут педагогіки і психології

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Ю.О.Лянной

«_____» _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ**

Моделі і технології виховання в європейських країнах

(назва навчальної дисципліни)

Розробник:

Бойченко Марина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2019 р.

Завідувач кафедри

А. А. Сбруєва, доктор педагогічних наук, професор _____

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Моделі і технології виховання в європейських країнах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Метою викладання навчальної дисципліни «Моделі і технології виховання в європейських країнах» є: формування в майбутніх фахівців у сфері виховної роботи та методики виховної роботи сучасного комплексного методологічного, творчого мислення викладання фахових дисциплін у вищій школі; посилення світоглядної та теоретичної підготовки магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки; формування загальних і професійних компетентностей, необхідних для вирішення завдання педагогічної підготовки магістрів до професійної діяльності; ознайомлення з основними напрямками розвитку сучасної педагогічної думки у сфері виховання європейських країн.

Завданнями навчальної дисципліни «Моделі і технології виховання в європейських країнах» є: вивчення провідних концепцій та моделей виховання; освоєння системи знань про педагогічні методи, технології виховання й педагогічну майстерність; знайомство з основами виховної роботи в закладах освіти європейських країн, засобами взаємодії та управління виховним процесом.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Моделі і технології виховання в європейських країнах» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Методика виховної роботи»: ЗК 1 – здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень; ЗК 2 – здатність грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати одну з іноземних мов для одержання та оцінювання інформації в галузі професійної діяльності; ЗК 3 – здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності; ЗК 4 – здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вихователя, вчителя; здатність до саморефлексії та самовдосконалення; ЗК 6 – здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуації та/або завдання з метою виявлення шляхів їх розв'язання та прийняття рішення; ЗК 8 – здатність до продуктивного міжособистісного спілкування на основі принципів гуманізації й довіри; до

ефективної співпраці у команді, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей; мультикультурність; ЗК 9 – здатність формувати ціннісні орієнтації молоді, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки суб'єктів навчання до свідомого вибору життєвого шляху, до професійного самовизначення; ЗК 10 – здатність керуватися базою правових норм і законів, нормативно правових актів, санітарно-гігієнічних правил, правилами і рекомендаціями зі здоров'язбереження дітей і учнівської молоді; ФК 1 – здатність використовувати та вдосконалювати власну систему знань та вмій з теорії та методики виховної роботи на основі володіння професійними знаннями (психолого-педагогічними, методичними, спеціальними, управлінськими, інформаційно-технологічними); ФК 2 – здатність розрізняти, критично осмислювати й використовувати традиційні та спеціальні підходи до виховання, сучасні методи й технології організації і здійснення виховної роботи в різних типах освітніх закладів; ФК 3 – здатність планувати та організовувати процес виховання, обирати та застосовувати відповідне методичне і дидактичне забезпечення; ФК 4 – здатність і готовність до створення методичного забезпечення виховного процесу в різних типах освітніх закладів, позашкільних закладів та закладів пенітенціарної системи; ФК 5 – здатність здійснювати об'єктивну діагностику рівня вихованості, контроль й оцінювання результатів виховної діяльності суб'єктів виховання; ФК 6 – здатність і готовність застосувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби виховання у виховній роботі, спираючись на знання з психолого-педагогічних дисциплін, конкретних методик; ФК 8 – здатність і готовність проектувати та застосовувати сучасні педагогічні технології за для забезпечення оптимальних виховних умов формування особистості дітей та учнівської молоді, аналізувати та оцінювати різноманітні психолого-педагогічні, методичні фактори, передбачати можливі наслідки їх застосування; ФК 10 – здатність і готовність до розвитку позитивної мотивації у процесі самовиховання дітей, учнів, вихованців; ФК 11 – здатність до розуміння емоційного стану і мотивів поведінки дітей, учнів, вихованців; ФК 12 – здатність і готовність до відкритого спілкування і співпраці з дітьми, учнями, вихованцями, батьками, представниками дитячих і громадських організацій, місцевого самоврядування та інших установ виховного значення в процесі здійснення виховної роботи; ФК 13 – здатність і готовність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, опрацьовувати різні види інформації; ФК 14 – здатність до

інноваційної діяльності, формування позитивного професійного досвіду, до педагогічного пошуку.

2. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Моделі і технології виховання в європейських країнах» передбачають такі освітні і професійні компетентності, що включають здатність до: набуття знань щодо становлення й розвитку системи виховання в європейських країнах; вивчення, узагальнення та впровадження в практичну роботу передового досвіду виховної роботи європейських країн; аналізу та творчого переосмислення провідних авторських моделей та педагогічних систем у сфері виховання; використання в педагогічному процесі сучасних методів та прийомів навчання й виховання; вироблення у студентів професійних орієнтирів щодо майбутньої виховної діяльності; здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору; здатність використовувати інноваційні технології в практичній діяльності; володіння практичними способами пошуку наукової та професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань; володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку виховних систем у сучасному світі; здатність розуміти високу соціальну значущість професії, відповідально і якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики.

Знання	ПРН 1 ПРН 4 ПРН 5 ПРН 9	ПРН 1 – володіти знаннями про законодавчу базу щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування виховання підростаючого покоління в Україні; ПРН 4 – знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби процесу виховання; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу; ПРН 5 – знати традиційні та інноваційні технології організації і проведення методичної роботи в закладах освіти ПРН 9 – знати про сучасні тенденції, закономірності розвитку технологій, методик процесу виховання; сучасні наукові, методологічні та педагогічні засади, на яких побудовані методики

		підготовки та здійснення виховної роботи
Уміння	ПРН 10 ПРН 11 ПРН 12 ПРН 16	ПРН 10 – готовність до систематичного підвищення своєї професійно-педагогічної майстерності; володіння знаннями про способи професійного самовдосконалення; усвідомлення рівня власної діяльності, своїх здібностей, вміння бачити причини недоліків у своїй роботі; володіння навичками самовдосконалення, вміння використовувати механізм самооцінки власних досягнень у дослідницькій діяльності; ПРН 11 – уміння працювати в багатокультурних контекстах з урахуванням основних принципів формування систем освіти в провідних країнах Європи та світу; формувати незалежне судження про пов’язані між собою проблеми освіти сьогодення; аналізувати зовнішній та внутрішній контексти стану та стратегій розвитку освіти; ПРН 12 – уміння аналізувати стан і фактори впливу на розвиток теорії і практики виховання; диференціювати зміст роботи відповідно до різних об’єкт-суб’єктів виховної роботи та конкретної ситуації; ПРН 16 – уміння використовувати теоретичні знання у вирішенні професійних завдань; орієнтуватись у системі інформації про різні групи населення, які потребують підтримки та допомоги; аналізувати ситуацію вихованця, визначати його потреби та рекомендувати можливі способи перевиховання; розробляти програми перевиховання

Комунікація:	ПРН 18	ПРН 18 – вдало вирішувати різноманітні конфліктні ситуації як у професійній діяльності, так і в особистому житті; аналізувати та об'єктивно оцінювати власну поведінку й особливості спілкування

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. Моделі і технології виховання в європейських країнах.

Тема 1. Сутність процесу виховання. Виховання як педагогічна категорія. Специфіка, структура та рушійні сили процесу виховання. Мета і завдання виховання. Закономірності і принципи виховання. Основні напрями виховання. Система виховних цінностей у сучасному шкільництві.

Тема 2. Структурний підхід до поняття педагогічної технології. Моделі виховання. Технологічний підхід в освіті: історія виникнення та концептуальні положення. Еволюція поняття «педагогічна технологія». Ієрархія і взаємозв'язок понять «технологія» в педагогіці. Типологія педагогічних технологій. Сутність поняття «Технології виховання». Сутність моделей виховання та особливості їх створення.

Тема 3. Технології вільного виховання. Історія виникнення та концептуальні положення технології вільного виховання. Досвід виховної роботи зарубіжних шкіл, що базуються на концепціях вільного виховання. Досвід роботи «вільних шкіл». Досвід роботи «нових шкіл».

Тема 4. Особистісно-орієнтовані моделі виховання. Особливості розвитку педагогічних концепцій, що лежать в основі особистісно-орієнтованих моделей виховання. Модель саморозвитку особистості М. Монтессорі. «Педагогіка серця» Януша Корчака як гуманістична модель виховання особистості.

Тема 5. Моделі виховання, засновані на філософських ученнях. Розвиток філософських течій у XIX – XX ст. Філософський вимір процесу виховання. Вальдорфська педагогічна модель. Виховна модель «Справедлива спільнота» Л. Кольберга. Виховна модель П. Наторпа.

Тема 6. Моделі трудового виховання. Сутність трудового виховання. Розвиток зарубіжних концепцій трудового виховання в кінці XIX – XX століттях. Педагогічна модель вільної праці С. Френе. Прагматична модель виховання «Школа професій» Дж. Дьюї. Трудова модель виховання Г. Кершенштейнера.

Тема 7. Моделі розвитку обдарованості. Моделі розвитку обдарованості Дж. Рензулі, А. Танненбаума, Ф. Ганьє, К. Хеллера, Дж. Фельдхьюзена.

4. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бех І. 100 ключів виховного успіху: науково-методичний збірник / І. Бех // Шкільний світ. – 2009. – № 21-23, червень. – С. 1-152. – (Спецвипуск).
2. Бех І. Сучасне виховання: інноваційні горизонти / І. Бех // Завуч. – 2008. – № 22, серпень. – С. 4-33.
3. Бойченко М. А. Моделі і технології виховання в зарубіжних країнах / М. А. Бойченко. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія» ТОВ, 2012. – 144 с.
4. Виховні технології / упоряд. В. Варава, В. Зоц. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 120 с. – (Б-ка «Шк. світу»).
5. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова. – К.: Академія, 2003. – 576 с. – (Альма-матер).
6. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія і історія / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К. : Вища школа. – 1995. – 237 с.
7. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
8. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
9. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: [навч. посіб.] / С. Г. Карпенчук. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : Вища шк., 2005. – 343 с.
10. Кузьмінський А. І. Педагогіка / А. І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – Київ: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
11. Левківський М. В. Історія педагогіки: [навч.-метод. посіб. Вид. 3-є доп. навч. пос.] / Левківський М. В. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 190 с.
12. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навчальний посібник: 2-е вид. / Н. Є. Мойсеюк. – К., 1999. – 350 с.
13. Освітні технології : [навч.-метод. посіб.] / [О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти]. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
14. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

15. Сбруєва А. А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навчальний посібник / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна. – Суми: СумДПУ, 2000. – 208 с.
16. Сисоєва С. О. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 308 с.
17. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник / М. М. Фіцула. – 2-ге вид., виправлене, доповнене. – К. : Академвидав, 2005. – 560 с. – (Альма-матер).

Додаткові:

1. Барило О. А. Ідеї вільного виховання в реформаторській педагогіці кінця ХІХ – першої половини ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / О. А. Барило. – К., 2004. – 20 с.
2. Барна М. Дидактика Дьюї як основа діяльності прогресивної школи / М. Барна // Педагогічна думка. – Львів, 2005. – № 4. – С. 85-90.
3. Бойко А. М. Виховання людини: нове і вічне : методолого-теоретичний і практичний коментар, статті, виступи, рецензії / А. М. Бойко. – Полтава: Техсервіс, 2006. – 568 с.
4. Бондар В. І. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей в системі М. Монтесорі: [навч. посіб.] / В. І. Бондар, А. М. Ільченко. – Полтава: РВВ ПДАА, 2009. – 252 с.
5. Вільна школа в Новій Зеландії // Завуч. – 2004. – № 12. – С. 16–20.
6. Воронов В. В. Технологія виховання : посібник для преподавателей вузов, студентов и учителей / В. В. Воронов. – М. : Школьная Пресса, 2003.
7. Єремєєва В. М. Технологія вивчення теорії та методики виховання : методичний посібник для викладачів і студентів вищих педагогічних навчальних закладів / В. М. Єремєєва. – Житомир: ЖПУ, 2003. – 104 с.
8. Журавльова С. Соціоорієнтована модель виховання особистості Георга Кершенштейнера в освітніх реформах Німеччини : початок ХХ ст. / С. Журавльова // Рідна школа. – 2006. – № 3. – С. 77-80.
9. Завалевський Ю. Модель процесу виховання в закладах освіти / Ю. Завалевський, Ю. Прокопович, В. Сагарда // Відкритий урок : розробки, технології, досвід. – 2006. – № 7/8. – С. 63-71.
10. Земченкова М. Марія Монтесорі. Педагог, психолог, гуманіст / М. Земченкова // Психолог. – 2004. – № 17, травень. – С. 31-32.

11. Ільченко А. М. Ідеї раннього розвитку і вільного виховання дітей з обмеженими розумовими можливостями у педагогічній спадщині М. Монтесорі : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.03 / А. М. Ільченко ; Інститут спеціальної педагогіки АПН України. – К., 2007. – 20 с.
12. Іонова О. М. Науково-педагогічні основи навчально-виховного процесу в сучасній школі за ідеями Вальдорфської педагогіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: спец. 13.00.01 / О. М. Іонова. – К., 2000. – 35 с.
13. Заболотна О. Теорія і практика альтернативної шкільної освіти у країнах Європейського Союзу: монографія / Оксана Заболотна. – Умань : ФОП Жовтий, 2013. – 371 с.
14. Зубченко О. Особливості сучасного етапу розвитку західноєвропейських педагогічних технологій / О. Зубченко // Рідна школа. – 2004. – № 7/8. – С. 65-68.
15. Коваленко В. О. Педагогічні ідеї Дж. Дьюї та їх вплив на педагогічну теорію й практику в Україні (20-ті роки ХХ ст.): автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. О. Коваленко; АПН України; Інститут педагогіки. – К., 2000. – 19 с.
16. Коваленко В. О. Перші альтернативні системи навчання в США (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.) / В. О. Коваленко // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 1. – С. 173-178.
17. Кравцова Н. Г. Педагогічні основи діяльності Чиказької експериментальної школи-лабораторії Джона Дьюї: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. Г. Кравцова; Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – 20 с.
18. Луценко Л. К. Головні принципи організації навчально-виховного процесу у школі вільного виховання Олександра Нілла / Л. К. Луценко // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – № 36. – С. 179–182.
19. Луценко Л. Принцип свободи як основа виховання (О. Нілл та його педагогічна концепція) / Л. Луценко // Рідна школа. – 2006. – № 10. – С. 59-60.
20. Малько А. Пауль Наторп – засновник соціальної педагогіки / А. Малько // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С. 73-76.
21. Масло Т. А. Парадигми освіти ХХІ століття та сучасні технології освіти / Т. А. Масло // Економіка в школах України. – 2009. – № 5. – С. 7.

22. Мітюхіна В. Виховання вільної особистості у Вальдорфській школі / В. Мітюхіна // Завуч. – 2008. – № 25, вересень. – С. 40-42.
23. Муравська С. О. С. Нілл про підготовку вчителя та його роль у вихованні дитини / С. Муравська // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 77-79.
24. Муравська С. О. Нілл про освіту і виховання / С. Муравська // Рідна школа. – 2006. – № 12. – С. 76-78.
25. Основні закономірності моделювання виховного процесу // Позакласний час. – 2004. – № 7/8, квітень. – С. 3-5.
26. Растригіна А. М. Розвиток теорії вільного виховання у вітчизняній і зарубіжній педагогіці кінця XIX – першої половини XX століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / А. М. Растригіна. – К., 2004. – 35 с.
27. Сазоненко Г. Типологія освітніх технологій / Г. Сазоненко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2005. – № 19/20. – С. 26-29.
28. Саїтбаєва Є. Прогресивні педагогічні технології та інші освітні моделі / Є. Саїтбаєва // Відкритий урок : розробки, технології, досвід. – 2005. – № 19/20. – С. 30-40.
29. Селевко Г. Сучасні освітні технології / Г. Селевко // Відкритий урок : розробки, технології, досвід. – 2005. – № 19/20. – С. 23-25.
30. Сметанський М. Змістові характеристики виховання як педагогічної категорії / М. Сметанський // Шлях освіти. – 2005. – № 3. – С. 5-9.
31. Титаренко О. І. Розвиток ідей освіти і виховання у науково-педагогічній спадщині Пауля Наторпа: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / О. І. Титаренко. – Полтава, 2009. – 20 с.
32. Токарєва Т. С. Педагогічна діяльність та педагогічна спадщина Георга Кершенштейнера (1854-1932) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Т. С. Токарєва. – Кривий Ріг, 2002. – 20 с.
33. Трухін І. О. Основи шкільного виховання : навчальний посібник / І. О. Трухін, О. Т. Шпак. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 368 с.
34. Хілтунен О. Про педагогіку Марії Монтесорі / О. Хілтунен // Відкритий урок. Плянди. – 2007. – № 2/3. – С. 48-51.
35. Черкасова О. В. Педагогические концепции новейшего времени : Р. Штейнер, М. Монтессори, С. Френе : учеб. пособие / О. В. Черкасова. – Самара : Самарский ун-т, 2000. – 124 с.

36. Шевченко П. Проблеми трудового навчання і виховання в педагогічній спадщині Г. Кершенштейнера / П. Шевченко // Рідна школа. – 2004. – № 6. – С. 61-63.

**8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

Обладнання для практичних занять з курсу: «Виховна робота в закладах освіти для обдарованої учнівської молоді»: ноутбук або ПК з зовнішньою звуковою картою та програмним забезпеченням (Steinberg Cubase 8.5 (або більш сучасна версія), Adobe Audition 1.6 (або більш сучасна версія), набір FabFilter TotalBundle 2017 (або більш сучасна версія).